

Suomen luonnonsuojeluliiton Nokian yhdistys ry.
c/o Timo Lepistö
Aaroninkatu 14
37130 Nokia
nokianluonto@gmail.com

14.4.2021

NOKIAN KAUPUNGIN KAUPUNKIKEHITYSLAUTAKUNTA

ASIA: MUISTUTUS HALIMAANKALLION ALUEEN YLEISKAAVAN MUUTOSEHDOTUKSEEN

Kiitämme muistutuksen antamiseen saamastamme lisäajasta ja lausumme muistutuksenamme seuraavaa.

Lähtökohdat

Nokian kaupunkikehityslautakunta on 3.3.–6.4.2021 kuuluttanut nähtäväksi Halimaankallion alueen yleiskaavamuutosehdotuksen. Tavoitteena on mahdollistaa alueen kehittyminen asuin-, virkistys- ja teollisuusalueena. A-Insinöörit Suunnittelu Oy on laatinut yleiskaavan muutoksen luonnoksen 2017, joka toimii yleiskaavamuutoksen lähtökohtana.

Vuoden 2010 osayleiskaavassa Halimaankallioiden alue on pääosin merkinnällä M - maa- ja metsätalousvaltainen alue, jolla ei ole osoitettu erityisiä vaalittavia luontoarvoja. Toteamme, että aika on ajanut tämän luontoa mitätöivän luonnehdinnan ohi.

Yleiskaavaehdotusta varten on tehty maankäyttö- ja rakennuslain mukainen osallistamis- ja arvointisuunnitelma. Kaavatyön pohjaksi on koottu useita luontoa ja ympäristöä koskevia selvityksiä.

Vuoden 2018 luonnoksesta saatujen viranomaislausunnon ja kaupungin luottamusmiesten palautteen perusteella kaava-aineistoa on täydennetty esitetyillä selvityksillä ja muun muassa luontoselvitys on päivitetty Luontoselvitys Kotkansiipi Oy:n olennaiset luonnehdinnat kattavalla raportilla.

Yleiskaavamuutosehdotuksessa rakentamisen määrää on kevennetty lähes puoleen kaavaluonnoksen rakennusmäärästä ja osoitettu suunnittelualueen länsiosaan. Itäreunaan on osoitettu teollisuusalue, josta puusto on jo kaadettu ja alue on käytössä, vaikka yleiskaava on vahvistamatta.

Pidämme edellä kerrottuja muutoksia ja täydennyksiä yleiskaavamuutosehdotuksen parannuksina. Luontoarvoja on huomioitu aiempaa paremmin.

Halimaan yleiskaavamuutosehdotuksen luonnos on laadittu Maankäyttö- ja rakennuslain edellyttämällä tavalla.

Yleistä

Yleiskaavamuutosehdotuksen kaavaselostuksessa kuvaillaan suunnittelualueen maaston rakennetta ja ominaispiirteitä. Maaston kerrotaan olevan mäkistä ja pinnanmuodoiltaan hyvin jyrkkää.

Maisemarakenteellisesti alueen perusosina mainitaan kaksi kallioaluetta ja niiden väliin jäävä kaakko-luodesuuntainen lehtomaisen kankaan painanne ja puro. Avokalliot, siirtolohkareet ja männyt sekä painanteiden rehevämpi kasvillisuus, kosteat painanteet ja metsälampi mainitaan alueen lähimaisemana.

Luonnoksen mukaisissa suunnitelmissa kyseinen kumpuileva kalliokokonaisuus räjäytettäisiin, minkä seurauksena kuvaillut lähimaiseman ominaispiirteet häviäisivät suurelta osin.

Kaavatyöstä järjestettiin 30.10.2018 yleisötilaisuus. Siellä ilmeni, että Halimaankallio on runsaassa virkistyskäytössä ja Myllyhaan päiväkodin ja koulun retki- ja opetuskäytössä. Kyseinen alue on tärkeä lähivirkistysmetsä paitsi alueen asukkaille ja Myllyhaan päiväkodille ja koululle, myös Alhoniityn koululle ja päiväkodille.

Päiväkodeista ja kouluista on vuosikymmenten ajan viety lapsia Halimaan kallioille oppimaan luonnosta leikin keinoin. Lapset ovatkin muun muassa nimenneet Halimaan länsipuolella olevan laakean avokallion erityiseksi Aurinkokallioksi. Ikäihmisille ja muille asukkaille kallioalue on sopivan lähellä ja turvallinen, koska siellä ei ole eksymisvaaraa.

Luontoarvot

Halimaankallioiden kivilaji on porfyryrista granodioriittia. Yleiskaavamuutosehdotuksen kuvailussa Halimaan kumpuilevat kalliot mainitaan mitätöiden mäkisenä seutuna. Halimaankalliot ovat viimeinen yhtenäinen kallioalue Nokian keskustan välittömässä läheisyydessä.

Halimaankallioilla on oma geologinen merkityksensä jääkauden sulamis- ja vetäytymisvaiheen Yoldiameren ja Anchylusjärven jäiden pyöristäminä rantakallioina. 8.000 vuotta sitten täältä lounaaseen oli aavaa avomerta silmäkantamattomiin. Mielestämme tämä merkittävä ominaisuus tulisi huomioida kaupungin maankäytössä.

Yleiskaavamuutosehdotuksen arvokkaiksi luontokohteiksi on osoitettu luoteessa Kyyninojan varsi, joka on uhanalaisen vaarantuneen (VU) purotaimenen elinympäristö. Koilliskulmassa oleva metsälampi nebareunuksineen on Metsälain 10 § tarkoittama kohde.

Kaakon metsäkortekorpi on arvokkaana luontokohteena samoin kuin lounaan METSO-metsiensuojeluohjelman kriteerit täyttävä 1,2 hehtaarin laajuinen lehtomaisen kankaan tilkku. Lisäksi kaakko-luode-suunnassa kulkeva noro ympäristöineen on suositeltu jätettäväksi rakentamisen ulkopuolelle.

Aiotun rakentamisen seurauksena koko Halimaan kalliokokonaisuudesta jäisi jäljelle pohjoisosassa sijaitseva pienialainen karukkokankaan jäkäläinen kallio, jolle on osoitettu luo-merkintä ja koilliskulman pieni kalliokehous.

Virkistyskäyttö

Käytännössä Halimaankallio ympäristöineen on ollut useita vuosikymmeniä runsaassa virkistyskäytössä, mikä on helppo havaita alueella risteilevistä lukuisista poluista.

Yleiskaavaehdotuksessa alueelle luvataan runsaasti virkistysaluetta, joille osoitetaan ulkoilureitit, jotka yhdistyvät alueen eteläpuolisiin reitteihin sekä mahdollistavat kulun valtatie 11 pohjoispuolisille virkistysalueille. Käytännössä nykyinen virkistykseen käytetty alue kutistuisi kolmannekseen nykyisestä. Lisäksi virkistysaluetta on osoitettu melualueelle Porintien läheisyyteen.

Virkistysalueeksi ehdotetaan jätettävän reittejä alueen halki pohjoisosassa Kyyninajan suojaviheralueen rajausta myötäillen ja karukkokallion luo-kohteella. Itä-länsisuunnassa alueen keskellä kulkee yhdysreitti alueen itärajalle. Virkistysalueeksi on merkitty myös kaakko-luodesuuntainen noronotkelma, jonka luontotyyppi on palautumassa alkuperäiseksi metsäkortekorveksi.

Olemme aiemminkin ilmaisseet huolestamme kaavoituksessa osoitettujen virkistysalueiden sijoittelusta ja sen laadun puutteista. Suunnittelussa V-aluetta osoitetaan useimmiten sinne, missä rakentaminen on eri syistä hankalaa tai mahdotonta.

Virkistysaluetta osoitetaan usein myös arvokkaille luontokohteille tai niiden välittömään läheisyyteen. Näissä tapauksissa kohteille kohdistuu eliölajien häirinnän ja häviämisen, lajiston taantumisen, kulumisen ja koirien ulkoiluttamisen tuoman tyyppikuorman kaltaisia riskejä.

Aiotun rakentamisen aiheuttamaa kallioiden hävitystä ja teiden ja rakentamisen maiseman rikkoutumista yleiskaavamuutosehdotukseen ehdotetut parannukset eivät estä, eivätkä ole korvattavissa. Nyt suositussa käytössä oleva ehyt ja avara virkistysalue pirstoutuisi kapeiksi juoteiksi leveine aukkoineen ja monotonisine reitteineen.

Alueen asukkaiden huoli hyvinvointia tuottavan lähimetsän menettämisestä on tuonut meille useita yhteydenottoja ja keskustelua on käyty ahkerasti myös muun muassa Nokian Uutisten mielipidepalstalla keväällä 2021.

Mielestämme yleiskaavaluonnos on ristiriidassa yhdyskuntataloudellisen maankäytön sekä sosiaalisen ja kulttuurisen kestävyys ja suunnitelmaan osoitetun virkistysalueen laadun ja määrän kanssa. Alueen rakentaminen lisäisi Halimaankallioiden virkistyskäyttöä merkittävästi.

Teollisuusalueet tulee osoittaa Kolmenkulman jo rakennetulle alueelle, ei asukkaiden hyvinvointia tuottavien ja monimuotoisuutta ylläpitävän luontoalueiden päälle.

Melu

Melu on pienhiukkasaltistusten jälkeen Suomessa merkittävin ihmisten terveyteen ja hyvinvointiin vaikuttava ympäristön altiste. Ylivoimaisesti tärkein melulähde on tieliikenne. Huomattavaa on, että nykyisellään Halimaan luonnontilainen ympäristö suodattaa pienhiukkasia ja luo hyvää ja viihtyisää elin- ja ääniympäristöä – myös kaava-alueen vieressä jo oleville asuinalueille.

Melualue leviää kaava-alueen ulkopuolelle, kun luonnontilainen alue tuhoetaan. Meluntorjuntatyön vaikutukset näkyvät joskus vasta vuosikymmenien päästä, kun käytännössä nähdään uuden asutuksen aiheuttaman ja metsän tuhoamisen kerrannaisvaikutukset.

Kansalaisten odotukset hyvästä ja viihtyisästä, myös meluttomasta, elinympäristöstä kasvavat koko ajan. Näin ollen meluntorjunta ei saisi jäädä pelkän meluhaittojen rajoittamisen tasolle, joka juuri ja juuri on lainsäädännön puitteissa hyväksyttävissä. Hyvään ääniympäristöön kuuluu mahdollisuus virkistäytymiseen ja luonnonäänistä ja sen rauhasta nauttimiseen. Meluestein ei saada viihtyisää elinympäristöä ja äänimaisemaa takaisin. Kerran hävitetty metsäinen ja kalliainen kokonaisuus on ikuisesti kadonnut.

Ekologinen ja elinvoimainen Nokia

Nokian kaupunki hyväksyi vuonna 2017 ekologisen kaupungin tavoitteen. Yleiskaavamuutosehdotuksen osoitetun rakentamisen vaikutuksia ei ole arvioitu ekologisen kaupungin tavoitteiden toteutumaan nähden. Nokian kaupungin elinvoimaisuus ei parane rakentamalla asutusta Halimaankallioille.

Ekologisen kaupungin tavoitteiden mukaista on osoittaa pientaloasumista haja-alueille ja tiivistää ydinkeskustaa ylöspäin kerrosalaa nostamalla, mitä on jo kiitettävästi tehtykin. Ekologisten tavoitteiden mukaista on säilyttää olemassa olevat ja suositut virkistysalueet virkistys- ja opetuskäytössä.

Nokian kaupungin alueella todellinen ongelma on se, että virkistyskäyttöön soveltuvia alueita on liian vähän. Erityisesti pandemia on tuonut virkistysalueiden huutavan pulan ilmi Nokiallakin. Korona-ajan tuoma valtava kiinnostus luontoretkeilyä kohtaan tulee lisäämään alueen käyttöä.

Ekologisesti kestävässä kaupungissa virkistysalueiden määrän lisäksi tulee sijoittaa niiden laatuun ja viihtyisyyteen.

Ekologinen ja elinvoimainen kaupunki toimisi kuntalaisia tyydyttävällä tavalla, kun se ottaisi luonnon monimuotoisuuden huomioon päätöksenteossaan ja pidättäytyisi toimista, jotka heikentävät sitä. Kaupungin maankäytön tulee olla strategiansa mittainen.

Sosiaalinen ja kulttuurinen kestävyys

Maankäyttö- ja rakennuslaki edellyttää suunnittelulta ja kaavoittamiselta vaihtoehtojen osoittamista ja sosiaalisten ja kulttuuristen vaikutusten arviointia. (MRL 9 § (5.5.2017/254).

Yleiskaavamuutosehdotuksen luonnoksesta puuttuivat kulttuuristen ja sosiaalisten vaikutusten arviointi, jota Halimaankallion leikki-, opetus- virkistyskäyttö osoittavat.

Halimaankallion metsän ja erityisesti Aurinkokallion rakentaminen olisi vakava menetys aluetta käyttäville päiväkodeille ja kouluille. Lähialueella ei ole helposti tavoitettavaa opetus- ja virkistyskohteen vaihtoehtoa. Kaavoittaja on luvannut säästää lapsille tärkeän Aurinkokallion, mutta jos sen ympärille tulee taloja, koko luonnon tunnelma häviää. Se olisi korvaamaton menetys.

Yhdistyksemme on saanut paikallisilta asukkailta huolestuneita yhteydenottoja: asukkaat pelkäävät virkistysalueen menetystä ja ovat kertoneet kaavoitushankkeen etenemisen aiheuttavan ahdistusta, pelkoa ja pettymystä kaupungin toimiin. ”On kuin käärmettä ajettaisiin pyssyyn.” Nyt Halimaan alue on ollut kävellen ihmisten tavoitettavissa.

Keskustaa tulee tiivistää ja rakentamista tehostaa, mutta ei lähivirkistysalueita hävittämällä. Tiivistysrakentaminen on sijoitettava jo rakennetuille alueille kerroksia lisäämällä, rakentamalla ylöspäin ja arvokasta luontoa säästään.

Halimaankallioalueen säilyttäminen virkistyskäytössä osoittaisi kauaskantoisuutta, josta monet tulevat sukupolvet tulisivat olemaan kiitollisia.

Lopuksi

Kuntalaiset ovat vuonna 2018 antaneet 30 mielipidettä yleiskaavan muutoksesta, joissa jokaisessa korostettiin alueen luonnon merkitystä asukkaille. Mielipide 7 on adressi, jonka on allekirjoittanut 697 henkilöä. Jokaiseen asukkaiden vastinekohtaan on kirjattu: ”Merkitään tiedoksi”. Kaupunkilaisten palautteita ei ole otettu huomioon.

Nokian kaupungin hellityn brändikuvan ja todellisuuden välillä on ristiriita. Luonnonläheisyydellä houkutellaan paikkakunnalle asukkaita, mutta toisella kädellä tehdään lähiluontoa tuhoavia suunnitelmia ja toimenpiteitä.

Nykyihmiset arvostavat lisääntyvässä määrin luontoa, rauhaa, hiljaisuutta ja kauniita maisemia. Nokian kaupungilla on moraalinen velvollisuus kehittyä luonnon monimuotoisuudesta huolehtivana ja vastuullisena kaupunkina.

Halimaankallion alue on osoitettu arvokkaaksi kohteeksi, joka ansaitsee säilymisen geologisena ja kallioisen metsäluonnon opetuskohteena.

Kulttuuristen ja sosiaalisten merkitysten huomioiminen ja virkistysalueen arvon säilyminen puoltavat yleiskaavamuutosehdotuksen palauttamista uuteen valmisteluun.

Esitämme, että Halimaankallion yleiskaavamuutosehdotuksen alue kaavoitetaan koulujen ja päiväkotien opetus- ja leikkipaikaksi sekä lähiasukkaiden ja kaikkien kuntalaisten virkistysalueeksi.

Nokialla 14.4.2021

Timo Lepistö

Kaija Helle

Puheenjohtaja

Sihteeri

SLL Nokia

SLL Nokia